

Zeelandia Comitatus.

<https://hdl.handle.net/1874/349800>

ZEELENDIA
Comitatus.

MARE GERMANICUM.

Milliaria Germanica communia

Nobilis & Magnifico
Fortissimorum Domino
D. IOANNI DE KNVYI,
Equiti et Domino in Veteri et
Novo Volsmar, nomine prae-
s. Belg. Acad. ad Christianissimum
Regem Gall. Legato, primario,
et Nobilium nomine in Ampl.
Ord. Zeelandiae Collegio, eorum
denique Deputatorum Consilio,
Apostoli, nec non et Excellen-
tiae suae Illustrissimi Princi-
pis Auliaci, Consularis Dig-
nissimo. D. D.
Joannes Janssonius

VIII. B. 20
1650
VIII. B. 20

Zelandia Comitatus.

Fliſſinga. *Fliſſinga* tertium est Walachriae oppidum Africo fere obverta & in Flandriae terra conspectu; Middelburgum autem leuca unius itinere distita, tam eximio portu spectanda, ut quorquor fere ab Oriente, Occasu, & Austro denique ultro citroque commeant naves, eo perpetuo transeant, cujus transitus adeo momentofus, ut quis merito clavem dicat Oceani Belgici. Hic communis Amstelodamensium navium, aliorumque mercatorum statio est, praesertim in Orientalem & Occidentalem Indias tendentium. Hic no procul visitur Domburgum municipium.

Arnemuda. *Arnemuda* vulgo *Armeden* oppidorum Walachriae postremum, murorum expert at portu celebre, ad ipsium Oceani litus positum; habet deinde haec Insula complures pagos inter quos nominatim Zuydbergum, medio fere inter Fliſſingam & Middelburgum itinere, loco amano & palatio quodam insigni.

Zuydberlandia. Sequitur in Occidua Zelandiae parte *Zuydberlandia* Insula, Belgis sic dicta, quod priusquam aggeribus cingeretur, quasi fundo non satis solidato sub pedibus tremere, est autem haec insula Zelandicarum omnium longe maxima, ut quae aliquando viginti leucas ambitu suo incluserit. Hodie propter saevas Oceani tempestates & horrenda subinde diluvia, tum perpetuum illum Scaldis, Bergozomium inter & Romerswalia, violento suo cursu jugiter eam atterentis aestum, toto fere semisse contractior. Claruit olim tribus haud ignobilibus oppidis, quorum primum *Borsala* dicebatur, ad australem Insulae plagam exstructa, sed misere tandem anno 1532, una cum territorio omni circumjecto, quod Dominium Borsalanum audiebat, mari absorpta.

Romerswalia. *Romerswalia* igitur hodie Zuytbevelandia caput est, & ab Ortu adspicit Bergozomium, unde leuca duntaxat intervallo abjungitur, sed eadem inundatio ab Insula omni avulsam seorsim in Insulae formam redegit.

Goefa. *Goefa*, quam vernacule vocant *ter Goes*, sola est tribus istis oppidis mansit intacta, & ad Aquilonarem Insulae partem, ac brachium illud Scaldis, cui *Schengae* nomen est, posita; opidulum satis laetum & luculentis admodum privilegiis exornatum. Juxta *Goefam* est pagus *Barlandia*, ubi natus doctissimus Aelius Adrianus Bar-

landus, qui cum alia quaedam opuscula, tum accurate in primis conscripsit terrae Brabantiae Chronicon. Habet praeterea multos insignes pagos & toparchias, praesertim amenam & amplam Elfdicam. Habet denique amenissimas aliquot sylvulas & in iis non tantum terras, sed multa quoque avium genera.

Tertia Insularum Occidentalium *Nordbevelandia* *Nordbevelandia* dicitur, Insula olim tam nobilis & fecunda, tamque omni ex parte amena, ut iactaretur pro Zelandiae terrae deliciis, quam absorpsit quoque praedicta aquarum diluvies: opidum habuit satis celebre, Campoveriae fere oppositum, quod sic fluminibus petitur, ut nihil relictum sit reliquum praeter turrim.

Quarta & ultima praedictarum Insularum Occidentalium dicitur *Volfersdica*, estque caeteris longe angustior & duobus duntaxat pagis, tum & pascuis uerbis commendabilis.

Anno 1007 Imperator Henricus tertius cum Walachriam & vicinas aliquot Insulas donasset Balduino Barbato, Comitum per id tempus Flandrorum, diuturna & gravia admodum bella inter Flandros Hollandosque vario quidem eventu exorta sunt; nominatim vero inter necinum illud praelium, anno 1253, quod Florentius Frater Guilielmi Regis & Clivia Princeps Lupus in exercitu Margaretae Comitissae Flandriae edidit, quo praelio juxta quosdam scriptores, cecidere quinquagies mille Flandri partim aquis submersi, partim capti. At Mejerus Historicus Flander caesos narrat fuisse duntaxat tricies mille, addens Guilielmum Regem victoria tam nobili elatum, aures praebere noluisse ullis de pace sermonibus. Sed praelio caesus quod cum Frisii tunc imperium detrectantibus committebar, subsecuta brevi inter praedictos Florentium Regis fratrem & Margaretae est pax, & sponsalibus contractis inter Florentium quintum, Regis Guilielmi filium & Beatricem Margaretae ex filio nato majore Guidone videlicet, neptem; quibus Flandri rationes omnes & jura ipsis quomodocumque in Zelandia competentia, Hollandis cesserunt in dotem; ac tunc demum dicitur Zelandica in Comitatum erecta est, Ornatur inter caetera pagis centum & duobus.

Z E L A N D I A COMITATUS.

*Nominis
etymon.*

ELANDIAM nonnulli volunt eas esse insulas quas Prisci *Arboricas* dixere; si vero Danorum annalibus credimus, constat recens terrae vocabulum & ab ipsis Danis de primaria quadam Danici regni insula, inditum, quo nomine finitimas quoque insulas complexi fuerunt. Ego

componi crederem hanc nominis vocem ex duabus syllabis *Zee* nimirum & *Land*, quas Latine exprimeres *terram marinam*, quae originatione satis mihi liquere videtur. Complectitur autem quindecim, vel ut alii volunt, sedecim numero insulas, quarum singulae sua distinctim vocabula habent, & Comitatum hunc generali Zelandiae vocabulo inter se junctae constituunt. Positae autem sunt in ea maris Oceani parte, quae ad Africum Zephyrumque obvertitur, sed Cauro tamen magis expositae Septentrione habent sinus quosdam marinos, praene instar canalium & nominatim *Flackam*, quae ab Hollandia separantur; ab Austro est laevum cornu seu brachium Scaldis, quod vulgo audit *de Hont* & a Flandria eas distinguit; ab Ortu dextero ejus fluminis cornu, quod vocabulum nusquam mutat, a Brabantia dissepuntur; ab Occasu denique Oceanum habent & Anglis jacent obversa. Solum Zelandicum pingue imprimis & cum aliarum quarumlibet frugum, tum tritici maxime feracissimum, quod ea quidem specie & bonitate simul nascitur, ut non temere usquam pulchrius meliusve invenias; accedit enim quam proxime ad orizantem; provenit item copiose coriandrum. Gignit insuper ager Zelandicus rubic quam tinctorum vulgo appellant, ea quidem luxurie, ut non parvam Europae partem largiter ea imperiatur. Est & caespitis quoddam ustibilis seu bituminis genus, incolae *Darring* vocant, sed quod nefas eruere, maxime juxta aggeres (vulgo *Dijken*) cum sit soli ipsius veluti fundamentum & magnum adversus aquas praesidium. Sunt denique & uberrima pecoti saginando pascula & innumera passim in usus humanos piscosae fagna. Octo in ea numerantur oppida muris clausa; Middelburgum, Zirizæa, Veria quae & Campo-Veria, Fliſſinga, Tola, Agger D. Martini, Romerswalia, Goefa.

Middelburgum.

Middelburgum petoportune jacet ad latitud. gradus quinquaginta unum & tres quadrantes; & ab Ortu quidem Arnemuda, domini sui portu, tantum leuca triente; a Libonoto vero Slusa Flandrorum quinque; Dordraci denique Batavorum metropoli decem & septem leucarum intervallo abjungitur. Duplex urbi est portus sive alveus, uterque non longe ab Arnemuda in Oceanum influens, quorum alter antiqui est operis & vix amplius frequentabilis; alter recens effossus & ea cum latitudine & profunditate, ut ingentes & supra ducentarum lastarum ut vocant, sive quadringentorum doliorum naves inde a portu Arnemudensi usque ad ipsam urbem, magna civium commoditate transmittat. Est urbs luculenta imprimis, amena & cum firmis admodum mœnibus, tum latis quoque & altis fossis, alio rursus muro extrorsus vinctis, omni ex parte clausa. Vias habet admodum elegantes, domos amplas & laxas, pulchra denique & magnifica cum templorum, tum & cenobiorum in alios usus conversorum aedificia. Claruit quondam Abbatia Praemonstratensis ordinis, & Episcopali sede. Gaudet

insuper Middelburgum stapula sive emporio vini, è Gallia, Lusitania, Hispania, aliisque provinciis via maritima in has partes importari soliti, cumque navigationibus maxima & negotiatione marina, tum & aliis quoque varii generis mercimoniis floret, estque non hujus duntaxat Insulae, sed & Comitatus Zelandiae caput.

Zirizæa distat Arnemuda quinque tantum & se. *Zirizæa*, Middelburgi sex leucas, universi Comitatus Zelandiae est urbs vetustissima, quondam mercimoniis florentissima ob portum commodum, neque proffus commercia sunt extincta, siquidem magis magisque indies gliscere incipiunt. Aedificiis publicis & privatis mediocriter est exulta, unde in Zelandia Orientalium Insularum metropolis habetur. Capti sunt ante aliquot annos non procul hoc oppido pisces quidam marini, horrida plane & monstruosa corporis vastitate, qui Antwerpam & ad alia loca ob carnis suavitatem sunt delati, ibique venditi. Est in eadem Insula *Brouwershavina* oppidum, Zirizæa duabus leutis abjunctum & praedivite magis piscatore, quam alio cive populoso. Natus hinc Petrus a Brouwershavina, vir insigniter literatus & Theologicorum aliquot operum scriptor.

Altera Insularum Orientalium & quae Scaldiae collateralis est, *Duvelandia* dicitur, a columbarum in ea multitudine. Patet in ambitum quatuor circiter leucas; sed quia nimis exposita violentae undarum injuriæ, nullo proffus intessa est oppido, at pagos tamen habet plures, & cum domos nobilium, tum & aliorum quorundam praetoria.

Tertia Orientalium Insularum est *Tola*; in ditone terrae Zelandiae Comitatus, quae a territorio Aggeris D. Martini intermedia tantum fossa, & ea quidem vix semiplena dividitur, unde contendunt nonnulli duas esse distinctas Insulas; hodie tamen revera est una, in qua duo sunt mediocri satis conditione opidula, quorum alteri nomen est *Tola* a vernacula dictione *Tol*, quod *Vedtigal* significat, olim siquidem eo loci telonium ubi pendebantur Principi vectigalia, unde non oppidum modo, sed & ipsa insula denominata. Alterum dicitur Agger Divi Martini, quibus sui deinde accedunt pagi. Aliæ quaedam minorum gentium insulae, quas ab Orientali illa Zelandiae parte conspicias, ita parvi momenti ac pene desertae sunt, ut non sit opus pluribus eas attingere.

In Occasu occurrit Walachria vulgo *Walcheren* estq; *Walachria*, omnium universae Zelandiae Insularum primaria, non tantum ipsa soli amplitudine, quod decem tantum leucas in ambitu continet, quam securitate quadam & oportunitate situs, opidorum conditione & incolarum non opulentia minus, quam densitate. Tria numerat oppida muris clausa, inter quae primum locum habet Middelburgum supra a nobis descriptum, cui succedit *Veria* quae & *Canferia* vel Campo-veria potius dicitur; alterum est inter oppida hujus Insulae, muro & mœnibus clausa, situ quidem ad Aquilonem obversa & in ipso Oceani litore. Fossam habet quae Middelburgum usque extenditur a qua urbe leuca tantum unius intervallo, Fliſſinga vero altero tanto abjungitur, muris cingi coepit anno 1358, estque oppidulum satis concinnum & mercimoniis florens, maxime propter commercia. Marchionatus jactat dignitatem, cujus Marchio ex antiquo quodam statuto eam habuit praerogativam, ut solus & sine ullo competitorum in Conventibus terrae Ordinum suffragium ferat pro omni nobilitate Zelandica.

k k

Fliſſin-

97800024